

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۸/جمادی الثاني / ۱۴۴۵ هـ، ق موافق ۱ / جدی / ۱۴۰۲ هـ، ش

حقوق شرعی زن بالای شوهر و شوهر بالای زن

الحمد لله الذي جعل الزواج نعمة، وجعل بين الأزواج مودة ورحمة، وجعل أداء الحقوق بين الزوجين من الإيمان والصلاة والسلام على سيدنا محمد إمام الأئمة، وعلى آله وأصحابه هداية الأمة، أما بعد :

قال الله سبحانه وتعالى: {وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ} الروم : ۲۱

از نصوص شرعی به وضاحت معلوم میشود که معامله نیک و رفتار نیکو در بین زن و شوهر از جمله بهترین اخلاق اسلامی است که رابطه بنیاد خانواده را حفاظت میکند و ارتباط زن و شوهر را تنظیم میکند و اسلام از برای هر یک حقوق خاصی تعیین نموده است تا که نظام خانواده محکم و منظم باشد.

اگر زن و شوهر حقوق یک دیگر را مراعات نمایند در خانه هیچ وقت اختلاف نمی باشد و زندگی هر دویشان با یک صمیمیت به پیش میرود.

زن و شوهر یکی بر دیگر حقوق زیاد دارند، حتی که بعضی علماء گفته اند که در بین زن و شوهر یکی بر دیگر (۵۷) حقوق است که بیشتر این حقوق مربوط شوهر میشود که بعضی حقوق شوهر قرار ذیل است:

حقوق شرعی شوهر بالای زن :

۱- اطاعت و تابعداری: بر زن اطاعت شوهر فرض است و قتیکه او را امر میکند و یا از کاری منع میکند قبول کردن حکم شوهر بالای زن واجب است به شرطیکه به معصیت امر نکند.

شوهران را الله تعالی بالای زنان فضیلت و برتری داده است که شوهر بالای خانم خود مسلط و حاکم است، زن باید از حاکم خود اطاعت کند. الله تعالی فرموده است: (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ) {النساء : ۳۴}

ترجمه:-- مردان بر زنان سر پرست اند به سبب اینکه الله بعضی آنها را بر بعضی برتری داده است و به این سبب که از مالهایشان خرج میکنند.

و در آیه کریمه دیگر الله تعالی میفرماید: {وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ} البقرة: ۱۲۸

ترجمه:- زنان را همچون حقی است که بر آنها است بر وجه پسندیده و مردان را بالای زنان مرتبه بلند است والله غالب با حکمت است.

عبدالله ابن عباس رضي الله عنهما در تفسیر این آیت { الرجال قوامون على النساء } میگوید: یعنی مرد ها بر زنها امراء اند و زنها باید از امراء یعنی شوهران خود اطاعت بکنند، در آن اموریکه الله تعالی ایشان را به اطاعت امر کرده است و اطاعت اینها از این است که زن باید نیکی کننده باشد به خاندان شوهر و مال او را حفاظت کند. تفسیر ابن کثیر (۱ / ۴۹۲)

امام جصاص رح در تفسیر این آیت میگوید: در این آیت تعالی میفرماید: (که زن و شوهر یکی بر دیگر حق دارند مگر شوهر بالای زن خود حق خاصی دارد که زن آن نوع حق را ندارد).

در اطاعت شوهر رضای الله تعالی و در نافرمانی شوهر نافرمانی الله تعالی نهفته است.

در حدیث شریف آمده است: وعن عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: (إذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ حَمْسَهَا، وَصَامَتْ شَهْرَهَا، وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا، قِيلَ لَهَا: ادْخُلِي الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ). رواه احمد

ترجمه:- از عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه روایت است او میگوید: که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: وقتیکه زن پنج وقت نماز را اداء کند و روزه ماه رمضان را بگیرد و عورت خود را از حرام حفاظت نموده و از شوهر خود پیروی کند به او گفته میشود از هر دروازه ای که میخواهی به جنت داخل شو.

در حدیث دیگری آمده است: عن الحصين بن محصن رضي الله عنه: أَنَّ عَمَّةً لَهُ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ، فَفَرَعَتْ مِنْ حَاجَتِهَا، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَذَاتُ زَوْجٍ أَنْتِ؟» قَالَتْ: نَعَمْ. قَالَ: كَيْفَ أَنْتِ لَهُ؟ قَالَتْ مَا أَلُوهُ إِلَّا مَا عَجَزْتُ عَنْهُ « قَالَ: « فَاَنْظُرِي أَيْنَ أَنْتِ مِنْهُ؛ فَإِنَّمَا هُوَ جَنَّتِكَ وَنَارُكَ). رواه احمد

ترجمه:- از حصین بن محصن رضي الله عنه روایت است او میگوید: که عمه من نزد رسول الله صلى الله عليه وسلم بخاطر یک ضرورت آمد وقتیکه از ضرورت خود فارغ شد نبی کریم صلى الله عليه وسلم به او فرمودند: آیا شوهر داری؟ گفت: بلی! پیامبر علیه السلام فرمودند: که معامله و رفتار تو باشوهرت چه گونه است؟ او گفت: حاجت او را برآورده میکنم مگر اینکه توان برآورده کردن او را ندارم. پیامبر صلى الله عليه وسلم فرمودند: ببین که تو در کدام جای از او موقعیت داری زیرا که او برای تو جنت و یا دوزخ است.

شوهر آنقدر حقوق زیادی بالای زن دارد که نبی علیه السلام فرموده است: اگر بغیر از الله سجده کردن به غیر جائز می بود من زنها را امر میکردم که به شوهران خود سجده کنند. (لو كنتُ أمراً أحداً أن يسجدَ لأحدٍ لأمرتُ الزوجةَ أن تسجدَ لزوجِها) سنن الترمذي (۳ / ۴۶۵)

۲- نفس خود را تسلیم کردن به شوهر: یکی از حقوق شوهر بالای زن این است که زن بخاطر بر آورده کردن حاجت شوهر (مجامعت) نفس خود را به شوهر تسلیم کند وقتیکه شوهر از او تقاضا کند باید تقاضای او را برآورده کند و اگر زن از برآورده ساختن حاجت شرعی شوهر سرکشی کند، در گناه واقع و مرتکب گناه میشود. در حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فَبَاتَ غَضَبَانَ عَلَيْهِمَا لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ). متفق عليه

ترجمه:- از ابوهریره رضي الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: وقتیکه شوهر خانم خود را به بستر بخواند و زن بدون عذر شرعی انکار کند و شوهر به قهر و غصه شب را سپری کند ملائک تا صبح بالای او لعنت میکنند.

۳- اجازه ندادن به داخل شدن خانه برای کسیکه شوهر او را بد می بیند: شوهر بالای زن این حق دارد که زن باید کسی را به داخل شدن خانه اجازه ندهد که آن شخص را شوهر بد می بیند. در حدیث شریف آمده است:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَلَا تَأْذَنَ فِي بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ. صحيح البخاري (۱۴۹/۱۳)

ترجمه:- از ابوهریره رضي الله عنه روایت است او میگوید که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: به زن جائز نیست که روزه بگیرد (نفلی) در حالیکه شوهر او در خانه حضور داشته باشد مگر به اجازه شوهر اگر روزه بگیرد جائز است. و روا نیست از برای زن کسی را به خانه خود اجازه بدهد مگر به اجازه شوهر.

در حدیث شریف دیگر آمده است: که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده اند: (فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّكُمْ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانِ اللَّهِ وَاسْتَحَلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوَطِّئَنَّ فُرُوشَكُمْ أَحَدًا تَكْرَهُوهُنَّ. فَإِنْ فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاصْرَبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبْرَحٍ). صحيح مسلم (۳۹/۴)

ترجمه:- از الله تعالی بترسید در باره زنها یقیناً شما آنها را گرفتید به امان الله تعالی یعنی شما را الله تعالی امین گردانده است بالای زنها و شما حلال گردانیده اید شرمگاه آنها را به شریعت الله و شما به آنها این حق را دارید که بستر شما را استعمال نکنند به شخصیکه شما آنها را بد می بینید، اگر زنها این کار را کردند آنها را بزنید نه به زدن شدید.

۴- بدون اجازه شوهر از خانه بیرون نشوند: یکی از حقوق شوهر بالای زن این است که بدون اجازه شوهر از خانه بیرون نشود. الله تعالی میفرماید: {وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى} الاحزاب: ۳۳

ترجمه:- و در خانه های خویش بمانید (و بدون ضرورت از خانه ها بیرون نروید) و همچون اهل جاهلیت پیشین زینت خود را آشکار مسازید.

و در یک حدیث شریف آمده است: (إِنَّ الْمَرْأَةَ عَوْرَةٌ ، فَإِذَا خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ). مسند البزار (۳۲۵/۱) صحیح ابن خزيمة (۹۳/۳) ترجمه: زن عورت است و وقتیکه از خانه بدون محرم بیرون میشود شیطان در عقب او می رود که او را گمراه کند.

اگر زن بدون اجازه شوهر از خانه برآمد، شوهر میتواند که او را تأدیباً بزند.

البته اگر پدر او به مرض مزمن مبتلاء باشد و کسی در خدمت او نیست میتواند بخاطر خدمت پدر از خانه بیرون شود.

۵- ادب آموختن به زن: اگر زن از اوامر شرعی شوهر سرکشی میکند، شوهر حق دارد که تأدیباً او را بزند نه به ضرب شدید. الله تعالی میفرماید: { وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فِعْظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً كَبِيراً } النساء: ۳۴

ترجمه:- و زنانیکه از سرکشی آنها بیم دارید آنها را پند دهید و در خوابگاه از آنها دور شوید آنها را بزنید پس اگر از شما فرمانبرداری کنند هیچ راه جدائی را بر آنها مجوئید شکی نیست که الله برتر و بزرگوار است.

(وَقَدْ ذَكَرَ الْحَنْفِيَّةُ أَرْبَعَةَ مَوَاضِعَ يَجُوزُ فِيهَا لِلزَّوْجِ تَأْدِيبُ زَوْجَتِهِ بِالضَّرْبِ، مِنْهَا: تَرْكُ الزَّيْتَةِ إِذَا أَرَادَ الزَّيْتَةَ، وَمِنْهَا: تَرْكُ الإِجَابَةِ إِذَا دَعَاهَا إِلَى الْفِرَاشِ وَهِيَ طَاهِرَةٌ. وَمِنْهَا: تَرْكُ الصَّلَاةِ، وَمِنْهَا: الْخُرُوجُ مِنَ الْبَيْتِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ). الموسوعة الفقهية الكويتية (٥٩ / ٢٤)

مجتهدین احناف میگویند که شوهر در چهار مورد زن خود را تأدیباً زده میتواند: در زینت نکردن، انکار از همبستری، ترک نماز وبدون اجازه از خانه بیرون شدن.

٦- خدمت شوهر: شوهر بالای زن خود حق دارد که خدمت او را بکند واین خدمت شیوه ها ومراتب مختلف دارد، مانند: خدمت سرمایه دار، خدمت مردمیکه زندگی متوسط دارند، و خدمت شوهران غریب.

٧- معاشرت ورفتار نیکو با شوهر: شوهر بالای زن حق دارد که زن با شوهر خود رفتار ورویه نیک بکند.

٨- حفاظت نفس وحفاظت مال شوهر: شوهر بالای زن حق دارد که در غیاب شوهر نفس خود وهمچنان مال شوهر را حفاظت کند ومال او را بیجا مصرف نکند.

٩- یکی دیگر از حقوق شوهر بالای زن این است که رازهای پنهان شوهر را حفاظت نموده وبه مردم افشاء نکند.

١٠- یکی از حقوق دیگر شوهر بالای زن این است که زن باید از حالت بد اقتصادی خود به خاندان خود وخاندان شوهر شکایت نکند، بلکه درهر حالت شکر بجا آورد وبه حالات وشرايط بد صبر کند.

حقوق شرعی زن بالای شوهر:

قبل از آمدن اسلام در زمان جاهلیت حق زندگی از زنها سلب شده بود وهمه حقوق زنها زیر پا میشد مانند: حق میراث، حق ملکیت، احترام، عزت وغیره... وبه ایشان به نظر حقارت دیده می شد.

به آمدن دین مقدس اسلام همه حقوق زنها زنده واعاده شد ودین مقدس اسلام به ایشان مقام بالایی قایل شد حتی که در امور شرعی زن ومرد را یکجا در قرآن کریم مخاطب قرارداده است.

الله تعالی پیدایش زن را از برای مرد ها یک نعمت بزرگ گردانیده است وزنها را از برای مرد ها مصدر سکون، آرامی، پناهگاه ووسيله دوستی ومهربانی گردانیده است طوریکه الله تعالی میفرماید: {وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ} الروم: ٢١

ترجمه:- واز نشانه های قدرت او این است که برای شما از جنس خودتان همسران آفرید تا به سوی آنها آرامی گیرید ودر میان تان دوستی ومهربانی ایجاد کرد یقیناً در این امور نشانه ها است از برای گروهی که می اندیشند.

الله تعالی زن را وسیله مهم دوستی ونزدیکیت در بین انسانها گردانیده است. الله تعالی میفرماید: {وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا} الفرقان: ٥٤

ترجمه:- و اوست آنکه آفرید از آب آدمی را پس ساخت آنرا صاحب نسب قرابت دامادی وپروردگار توانا است.

واین یک سخن واضح وروشن است که قرابت خسری ودامادی به واسطه زن بمیان می آید.

الله تعالی زن را آن مخلوقی گردانیده است که چشم مرد به آن سرد و روشن میشود. الله تعالی میفرماید: {وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا} الفرقان: (۷۴)

ترجمه:-- وکسانی اند که میگویند ای پروردگار ما برای ما همسران و فرزندانی عطا کن که باعث سرور قلب و مایه روشنی چشم ما گردند و ما را پیشوای پرهیزگاران بگردان.

بنا بر فضیلت و اهمیت زن، الله تعالی از برای زن بالای شوهرش یک سلسله حقوقی را مقرر نموده که در زمان جاهلیت وجود نداشت و بعضی حقوق فعلاً هم در بعضی جوامع وجود ندارد و غصب شده است که بعضی آن قرار ذیل است:

۱- حق مهر: یکی از حقوق زنها حق مهر است، مهر از برای دختر و بیوه برای هر دو واجب است.

زن در پهلوی سایر حقوق خود در باره مهر صاحب تصمیم است، که چقدر مهر خود را تعیین کند البته که از ده درهم شرعی کم نباشد.

کلمه مهر صراحتاً در قرآن کریم ذکر نشده است و بجای مهر کلمه (صداق) به فتحه یا کسره استعمال شده است و صداق آن مالی را گفته میشود که مرد در وقت عقد نکاح به زن میدهد. در سوره النساء آمده است: (وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً) النساء: ۴

ترجمه:-- مهرهای زنهارا به خوشی بپردازید.

شوهر مکلف است که مهر زن را مکمل بدون کم و کاست اداء کند، شوهر حق ندارد که از این مهر چیزی برای خود بگیرد مگر به اجازه و خوشی زن.

نکته مهمی که از این آیت استنباط میشود:

الف- دادن مهر (صداق) به زن صداقت مرد را آشکار میکند، زیرا که صداق از ماده صدق گرفته شده است.

ب- ضمیر (هن) این را مشخص میکند که مهر به زن تعلق دارد، نه به پدر، مادر و برادر و مهر از برای پدر در مقابل بزرگ نمودن دختر مزد شمرده نمیشود.

ج- کلمه (نحله) که در آیت ذکر شده است این نکته را واضح میکند که مهر بغیر از تحفه و عطیه دیگر مفهوم ندارد و به این آن گمان را رد میکند که گویا مهر قیمت دختر باشد.

در باره مهر بیوه ها فرمان عالی قدر امیر المومنین چنین صراحت دارد: (از شوهر جدید مهر گرفتن از برای زن بیوه حق مشروع است).

۲- حق نفقه: حق دوم زن بالای شوهر نفقه است، فقهاء و علمای امت بر این اجماع دارند که نفقه زن بالای شوهر واجب است به شرط اینکه در خانه شوهر زندگی بکند و خود را به شوهر بسپارد و اگر حیثاً کدام زن نافرمان و سرکش باشد و به اساس سرکشی از خانه شوهر بیرون بود و باش میکند باز مستحق نفقه نمی شود، دین مقدس اسلام نفقه زن را بالای شوهر واجب گردانیده است که بواسطه نکاح زن به خدمت شوهر قرارمیگیرد که بدون ضرورت و بدون اجازه شوهر برآمدن

از خانه برای وی ممنوع است. شریعت اسلام نفقه زن را بالای شوهر واجب نموده است البته مطابق به توانمندی شوهر اگر چه زن غنی هم باشد.

الله جل جلاله فرموده است: {وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بَوْلِدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ} البقرة: ۲۳۳
و در آیه مبارک دیگر میفرماید: {لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فليُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا} {الطلاق: ۷}؛ ترجمه: کسیکه دارامند هست برای زن شیر دهنده از دارائی خود خرج کند و کسیکه روزی اش بر وی تنگ شده است پس باید از چیزی خرج کند که الله برایش داده است الله مکلف نمی سازد هیچ کس را مگر به اندازه که برایش داده است والله بعد از سختی آسانی را پیش خواهد آورد.
در نفقه حالت شوهر در نظر گرفته شود. در فتاوی عالم گیری آمده است: (وفي ظاهر الرواية يُعْتَبَرُ حَالُ الزَّوْجِ فِي الْيَسَارِ وَالْإِعْسَارِ). الفتاوى الهندية (۱/ ۵۴۸)

ترجمه:- در ظاهر روایت آمده است که حالت شوهر معتبر است در دارائی و ناداری.

در حدیث شریف آمده است: عن معاوية بن حيدة رضي الله عنه قال : قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ؟ قَالَ أَنْ تَطْعَمَهَا إِذَا طَعِمْتَ، وَتَكْسُوَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ، وَلَا تَضْرِبَ أَوْجَهَ، وَلَا تَقْبَحَ، وَلَا تَهْجُرَ إِلَّا فِي الْبَيْتِ). رواه ابوداود و ابن ماجه

ترجمه:- از معاویه بن حیده رضي الله عنه روایت است او میگوید: که من گفتم ای رسول خدا! حق زن بالای شوهر چه است؟ ایشان فرمودند: که آنها را طعام بدهید از آنچه که شما میخورید و ایشان را لباس بدهید از آنچه که شما می پوشید و در صورت آنها نزنید و آنها را بدشکل نکنید و از آنها جدائی نکنید مگر در خانه.

و در یک حدیث دیگری آمده است: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُضِيعَ مَنْ يَقْتُو (مسند أحمد (۱۱/ ۴۲۴)

ترجمه:- از عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما روایت است او میگوید: من از رسول الله صلى الله عليه وسلم شنیدم که فرمودند: برای انسان اینقدر گناه بس است که ضایع میکند نفقه آنانی را که به گردن او است .

نفقه کردن بالای اولاد وزن اجر بزرگ دارد در صحیح مسلم یک حدیث است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: (أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ دِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى عِيَالِهِ). صحیح مسلم

ترجمه:- بهترین دینار آن دیناری است که مرد نفقه میکند بالای عیال خود که در بین عیال او زن و فرزند همه شامل میشوند.

۳- مسکن (محل بود و باش): یکی از حقوق زن بالای شوهر این است که برای او مسکن و محل بود و باش را آماده کند البته مسکن به توانمندی و وضعیت اقتصادی مرد تعلق دارد.

در این باره الله تعالی فرموده است : {أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ} {الطلاق: ۶}

ترجمه:- زنان مطلقه را در جای سکونت دهید که خودتان در آنجا مطابق توان تان سکونت دارید.

۴- رعایت عدالت در بین زنها: یکی از حقوق زن این است که اگر شوهر از یک بیشتر زن داشته باشد در شب سپری کردن در بین این زنها عدالت را مراعات کند.

کسیکه از یک زن بیشتر تا چهار زن داشته باشد در بین آنها نوبت شب سپری کردن، نفقه، لباس و مسکن عدالت را باید مراعات کند.

نوبت شب سپری کردن، نفقه و لباس از جمله حقوق زن است البته که از توان مرد بالا نباشد.

الله تعالی فرموده است: {وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِدُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا} النساء: (۳)

ترجمه:- و اگر ترسیدید از اینکه در ازدواج با دختران یتیم عدالت را مراعات کرده نمی‌توانید از نکاح آنها صرف نظر کنید و از زنان دیگر آنچه را که حلال است دو، سه، سه و چهار چهار نکاح کنید و اگر ترسیدید که در صورت با بیشتر از یک زن عدالت کرده نمی‌توانید یکی را نکاح کنید یا از کنیزانیکه دست‌های شما مالک آنها هست استفاده به عمل آرید این کار نزدیک تر است به این که ستم نکنید.

و در آیه دیگری الله تعالی میفرماید: {وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوهَا كَالْمَعْلُوقَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا} النساء: (۱۲۹)

ترجمه:- و هرگز نمی‌توانید در میان زنان عدالت را مراعات کنید اگر چه بسیار رغبت هم داشته باشید پس به طور کلی به یک طرف توجه نکنید که یک زن خود را به منزله زن معلق قرار دهید و اگر اصلاح و پرهیزگاری را در پیش گیرید پس الله آمرزگار و مهربان است.

و در یک حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَتَانِ يَمِيلُ لِأِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَدٌ شَقِيهٍ مَائِلٌ) سنن النسائي بشرح السيوطي وحاشية السندي (۷/ ۷۴)

ترجمه:- از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: کسیکه دو زن داشته باشد و یکی را بر دیگر ترجیح داده و میلان میکند در روز قیامت می‌آید در حالیکه یک بازوی آن کج میباشد.

ناگفته نماند در نصوصیکه از میلان به یک طرف ممانعت آمده است مراد از آن میلان اختیاری است زیرا که در میلان غیر اختیاری مواخذه نیست.

بعضی علمای مذهب حنفی به این نظر اند که مراعات کردن عدالت در بین زنها واجب است.

علامه کاسانی رحمه الله میفرماید: از جمله این مسائل یکی موضوع وجوب عدالت در بین زنهاست. خلاصه اینکه اگر کسی از یک زن بیشتر داشته باشد بر آن واجب است که در بین آنها در نوبت شب سپری کردن نفقه و لباس عدالت را مراعات کند.

حتی اینکه اگر کسی دو زن آزاد و یا دو کنیز داشته باشد به او واجب است که در نوبت شب سپری کردن، نفقه و مسکن عدالت را مراعات کند. بدائع الصنائع (۲/ ۳۳۲)

همچنان در باره حقوق زن در فرمان خاص امیر المومنین اینطور حکم کرده است: (کسیکه زنهاى متعدد داشته باشد مکلف است که به همه زنها مطابق به حکم شرعی حقوق بدهد و در بین آنها عدالت بکند).

۵- لباس: زن بالای شوهر این حق را دارد که در زمستان و تابستان برای زن خود لباس بگیرد و به این علماء اجماع دارند که لباس شامل پیراهن، تنبان، چادر و پایزار شامل است باید مطابق قد و قامت زن باشد و همه بدن او پت شود.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده است: (ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف). صحیح مسلم

ترجمه:- وهست از برای زنها بالای شما نفقه ولباس آنها به طریقه نیکو.

وواجب است که لباس برای آنها در شروع موسم آماده کرده شود، اینطور نه که نصف زمستان سپری شود سپس برای او لباس بخرد.

امام کاسانی میگوید: (وَإِنَّمَا كَانَتِ النَّفَقَةُ وَالْكَسْوَةُ بِالْمَعْرُوفِ لِأَنَّ دَفْعَ الضَّرَرِ عَنِ الزَّوْجَيْنِ وَاجِبٌ) بدائع الصنائع (٢٤ / ٤)

ترجمه:- نفقه ولباس باید به طریقه نیکو که در آن ضرر به شوهر وزن نباشد واجب است.

لباس باید مطابق توان شوهر باشد، اگر مالدار باشد باید لباس خوب و قیمتی برای او خریداری کند و اگر وضعیت اقتصادی شوهر ضعیف بود باید جنس متوسط برای او خریداری کند و اگر غریب بود یک چیز گزاره ای برای او بخرد.

۶- معاشره نیک و سلوک خوب: باید شوهر با زن خود به بهترین طریقه زندگی کند، نباید زن را رانده و به او سخنان آزار دهنده گفته شود و یا از آن رو بگرداند و بدون کدام علت جبین خود را به او ترش کند و یا چهره او را زخمی کند و یا بد اخلاقی به او صورت گیرد .

اگر اشتباهی از زن صورت میگیرد باید شوهر از آن چشم پوشی کرده و از گذشت کار بگیرد .

این حق زن است که باید شوهر به خاطر خوشحالی و خرسندی زن در گفتار و کردار خود نرمی را اختیار کند، شوهر باید در کارهای خود بازن مشوره کند و کوشش کند تا رضایت آنرا بدست آورد.

الله جل جلاله فرموده است: {وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا} النساء: ١٩

ترجمه:- و با زنان به طور شایسته رفتار کنید پس اگر شما آنها را خوشبین نباشید پس شاید شما چیزی را خوشبین نباشید و الله در آن خیر فراوانی را قرار داده باشد. الله تعالی فرموده است: {وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ} البقرة: ٢٢٨

ترجمه:- زنان را همچون حقی است که بر آنها هست به وجه پسندیده.

و در حدیث شریف آمده است: * عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: استوصوا بالنساء؛ فإن المرأة خلقت من ضلع، وإن أعوج شيء في الضلع أعلاه؛ فإن ذهبت تقيمه كسرته، وإن تركته لم يزل أعوج، فاستوصوا بالنساء. متفق عليه

ترجمه:- از ابوهریره رضي الله عنه روایت است میگوید: که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: زنها را به خیر و خوبی وصیت کنید زیرا که زنها از قبرغه پیداه شده اند و کج ترین قبرغه، قبرغه بالائی است و اگر بخواهی که آنها راست کنی پس او می شکند و اگر به حال خود می گذاری اش کج میماند، بناً زنها را به نیکی وصیت کنید .

و در حدیث دیگر آمده است: عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا يفرک مؤمن مؤمنةً؛ إن کره منها خلقاً، رضي منها آخر. رواه مسلم

ترجمه:- از ابوهریره رضي الله عنه روایت است میگوید: که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: باید مرد مومن از زن مومن نفرت نکند، هرگاه اگر یک خوی از آن به او خوش نیاید خوی دیگر او به او خوشایند می باشد.